

«Brexit»

Δήμητρα Λεμπέση, Δικηγόρος ΜΔΕ, Κοινωνικό Αστικό Δίκαιο, ΕΚΠΑ

A. Το Brexit ως ενωσιακό φαινόμενο

Στις 29 Μαρτίου 2017 το Ηνωμένο Βασίλειο (ΗΒ) αποφάσισε τελικώς¹ να αποχωρήσει

1. Η σχέση του ΗΒ με την ΕΕ, τότε ΕΟΚ, άρχισε επίσημα το 1973. Οι σχέσεις των δυο μερών δεν ήταν ποτέ αρμονικές. Ήδη από την 1η Ιανουαρίου 1958 που άρχισε η λειτουργία των οργάνων της ΕΟΚ, οι πρώτες αντιδράσεις προήλθαν από την Μεγάλη Βρετανία, η οποία σε συνεργασία με τις Σκανδιναβικές χώρες ίδρυσε το 1960 την Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ). Η πρώτη υποψηφιότητα ένταξης της Βρετανίας στην Κοινότητα κατετέθη στις 9.8.1961 από τον τότε πρωθυπουργό Χάρολντ Μακμίλαν. Στις 14.1.1963 ο Γάλλος Πρόεδρος, στρατηγός Ντε Γκωλ, άσκησε βέτο στην ένταξη της Βρετανίας στην ΕΟΚ και δεύτερο βέτο στις 27.11.1967. Στις 5.6.1975, δυο χρόνια μετά την ένταξη της Βρετανίας, έγινε δημοψήφισμα για την παραμονή της χώρας στην ΕΟΚ, με τους Βρετανούς να ψηφίζουν «ναι» σε ποσοστό άνω του 67%. Στις 30.11.1979, η πρωθυπουργός Μάργκαρετ Θάτσερ ζήτησε «εκπτώσεις» για την συμμετοχή της Βρετανίας στον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό με την ιστορική έκφραση: *"I want my money back"*. Πέτυχε το αίτημα της το 1984, ενώ σε ομιλία της στις 20.9.1988 αντιτίθεται σε οποιαδήποτε ομοσπονδιακή εξέλιξη του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Με την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ (7.2.1992) η Βρετανία επωφελείται μέσω μιας ρήτρας εξαίρεσης (opt-out) και δεν εντάσσεται στο ενιαίο νόμισμα. Στις 20.4.2004 ο πρωθυπουργός Τόνι Μπλερ, ανακοινώνει την πρόθεση του να διεξάγει νέο δημοψήφισμα για το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο, το οποίο δεν θα γίνει ποτέ λόγω του «όχι» της Γαλλίας και της Δανίας στο προτεινόμενο κείμενο. Στις 7.5.2015 οι συντηρητικοί κερδίζουν τις εκλογές και υιοθετούν νομοθεσία που προβλέπει την διοργάνωση δημοψηφίσματος πριν από το τέλος του 2017.

από την ΕΕ, επικαλούμενο τους εσωτερικούς συνταγματικούς του κανόνες (δημοψήφισμα) και το άρθρο 50 ΣΕΕ. Πρόκειται για ενωσιακό φαινόμενο που αποκαλείται διεθνώς «Brexit» από την συντομογραφία των λέξεων Great Britain exit. Το κράτος μέλος που αποφασίζει να αποχωρήσει, γνωστοποιεί την πρόθεσή του στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ακολούθως, η ΕΕ προβαίνει σε διαπραγματεύσεις και συνάπτει με το εν λόγω κράτος συμφωνία που καθορίζει τις λεπτομερείς ρυθμίσεις της αποχώρησης, λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο των μελλοντικών σχέσεων του αποχωρούντος κράτους με την ΕΕ. Η διαπραγμάτευση της συμφωνίας αυτής γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 218(3) ΣΛΕΕ. Η συμφωνία συνάπτεται από το Συμβούλιο, εξ ονόματος της ΕΕ, το οποίο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Στην προκειμένη περίπτωση της Μεγάλης Βρετανίας, εάν δεν συμφωνηθεί νεότερη ημερομηνία αποχώρησης δυνάμει νομίμως επικυρωμένης Συμφωνίας Αποχώρησης, οριστική ημερομηνία αποχώρησης θα είναι η 29η Μαρτίου 2019 κατ' εφαρμογή του άρθρου 50 (3)ΣΕΕ.

Μετά την ημερομηνία αυτή, το ΗΒ θα καταστεί επισήμως τρίτη χώρα σε σχέση με την ΕΕ, ενώ όλη η πρωτογενής και δευ-

Στις 20.2.2016 ο πρωθυπουργός Ντέιβιντ Κάμερον ανακοινώνει ότι θα διεξαχθεί δημοψήφισμα στις 23 Ιουνίου 2016.

τερογενής νομοθεσία θα πάψει να ισχύει και δεσμεύει το ΗΒ από την 30η Μαρτίου 2019, 00:00. Μέχρι σήμερα, το ΗΒ δεν έχει εκδηλώσει επίσημα την βούληση να παρατείνει αυτή την προθεσμία. Το ζήτημα που τίθεται επομένως είναι εάν η αποχώρηση θα γίνει συντεταγμένα στην βάση μια διεθνούς συμφωνίας αποχώρησης, ακολουθούμενης από πολιτική διακήρυξη για την μελλοντική σχέση των δυο ή θα γίνει χωρίς ειδική συμφωνία για το μεταβατικό στάδιο.

B. Το Brexit ως διεθνής συμφωνία

Ωστόσο, η ΕΕ και το ΗΒ βρίσκονται σε διαπραγματεύσεις για συμφωνημένη αποχώρηση με ημερομηνία αναφοράς την 29.3.2017 και στόχευση μια σφαιρική μελλοντική οικονομική συνεργασία με την ΕΕ, που θα επιτρέψει την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών μεταξύ των δυο. Υπάρχει ήδη σχέδιο συμφωνίας, διεπόμνο από το διεθνές δίκαιο, το οποίο επεξεργάζονται οι νομικοί και των δυο πλευρών, ενώ στις 19 Μαρτίου 2018, η Κομισιόν ανακοίνωσε πρόοδο στις διαπραγματεύσεις, που έχει ήδη μεταφερθεί στο χαρτί. Πρόκειται για συμφωνία αρκετά τεχνική, με πολλές ειδικότερες ρυθμίσεις για διάφορα ζητήματα, που θα ρυθμίζει το μεταβατικό στάδιο σχέσεων του ΗΒ ως τρίτης χώρας με την ΕΕ μέχρι τον Δεκέμβριο 2020 και θα απαλλάσσει σταδιακά το ΗΒ από τις υποχρεώσεις του έναντι της ΕΕ. Μένουν

όμως ακόμα πολλά ζητήματα ανοικτά, όπως: η τύχη των προσωπικών δεδομένων, η προστασία διαφόρων γεωγραφικών ενδείξεων, η συνεχιζόμενη αστυνομική και δικαστική συνεργασία, ο ρόλος του ΔΕΕ κυρίως σε υποθέσεις που εκκρεμούν, οι διασυνοριακές σχέσεις με την Ιρλανδία. Στόχος αμφοτέρων των πλευρών, είναι να ολοκληρωθεί και εγκριθεί το τελικό σχέδιο και από τα δυο μέρη εντός του Οκτωβρίου 2018.

Γ. Το χρονικό σημείο παύσης ισχύος του *Acquis Communautaire*

Εάν πράγματι επιτευχθεί Συμφωνία Αποχώρησης (Withdrawal Agreement ή EUWA) πριν την 30η Μαρτίου 2019, τότε το Ευρωπαϊκό δίκαιο θα πάψει να εφαρμόζεται στο Ηνωμένο Βασίλειο την 1η Ιανουαρίου 2021. Σε διαφορετική περίπτωση, δηλαδή εάν δεν υπάρξει συμφωνία ή εάν επιτευχθεί μεν, δεν επικυρωθεί όμως από τα Κοινοβούλια και των δυο μερών, τότε το Ευρωπαϊκό δίκαιο θα πάψει να εφαρμόζεται στις 30 Μαρτίου 2019².

Δ. Μη επίτευξη συμφωνίας (no Brexit deal)

Εάν αναλογιστεί κανείς ότι βασικός στόχος της ΕΟΚ (νυν ΕΕ) ήταν η ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη όλων των Κρατών Μελών, μέσω της δημιουργίας ενός ενιαίου χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα, που θα επέτρεπε την ελεύθερη μετακίνηση εμπορευμάτων, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, μέσω σταδιακής κατάργησης όλων των δασμών, ποσοτικών περιορισμών και μέτρων προστατευτισμού μεταξύ των κρατών μελών, με ταυτόχρονη εφαρμογή κοινής εμπορικής και δασμολογικής πολιτικής προς τρίτες χώρες, προστασία των ασθενέστερων χωρών, περιφερειών και κοινωνικών ομάδων μέσω περιφερειακής οικονομικής στήριξης, κοινής πολιτικής στην γεωργία, την αλιεία, την ενέργεια, το περιβάλλον και σταδιακά σε όλους τους τομείς της οικονομίας, παράλληλα με κοινή πολιτική στην είσοδο και μετακίνηση προσώπων και υπηρεσιών, μπορεί εύκολα να καταλάβει ότι οι πρώτες συνέπειες της εξόδου του Μάρτιο του 2019 θα αφορούν στα πεδία

αποκλειστικής αρμοδιότητας³ της Ένωσης (εμπόριο, τελωνειακή ένωση, αλιεία, ανταγωνισμός). Αυτό πρακτικά σημαίνει, ότι από 30.3.2019, στα σύνορα μεταξύ ΗΒ και ΕΕ θα εφαρμόζονται και πάλι οι τελωνειακοί έλεγχοι και θα επιβάλλονται δασμοί και τέλη με αποτέλεσμα καθυστερήσεις σε όλα τα συνοριακά σημεία.

Θα επηρεαστούν όμως και οι τομείς συντρέουσας αρμοδιότητας⁴, που απαιτούν ρυθμιστικό συντονισμό (γεωργία, δημόσια υγεία, μεταφορές, ενέργεια, περιβάλλον, προστασία καταναλωτών κ.λπ.). Εκτός δηλαδή από δασμούς, θα επιβάλλονται και έλεγχοι τήρησης της νομοθεσίας. Ιδίως έλεγχοι κτηνιατρικοί, υγιεινής των τροφίμων, ασφάλειας των φαρμάκων και γενικώς επαλήθευσης όλων των κανονισμών της ΕΕ για τρόφιμα, φάρμακα, σπόρους, περιβάλλον (ρύπος) και όλα γενικά τα προϊόντα των ρυθμισμένων αγορών.

Στο εμπόριο θα ισχύουν πλέον οι κανόνες του διεθνούς εμπορίου της ΠΟΕ⁵. Σε ό,τι αφορά τις εισαγωγές από την ΕΕ, το ΗΒ θα εφαρμόζει την δασμολογική πολιτική που εφαρμόζει προς τρίτα κράτη, σύμφωνα με την ρήτρα του «πλέον ευνοούμενου κράτους» (MFN/ΜΕΚ⁶). Αντίστοιχα, η ΕΕ θα μεταχειρίζεται το ΗΒ ως τρίτο κράτος. Κατά συνέπεια, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να συμπληρώνουν τελωνειακές διασαφήσεις κατά την εισαγωγή και εξαγωγή προϊόντων και οι μεταφορικές εταιρείες ξεχωριστές δηλώσεις ασφάλειας και προστασίας⁷. Για τις εξαγωγές του ΗΒ προς την ΕΕ, η τελευταία θα απαιτήσει την καταβολή τελωνειακού δασμού με τον συντελεστή βάσει του Κοινού Δασμολογίου της ΕΕ. Για τα εμπορεύματα που εισάγονται στο ΗΒ από την ΕΕ, το ΗΒ θα απαιτήσει την καταβολή τελωνειακού δασμού με τον συντελεστή που θα καθο-

ρίσει η κυβέρνησή του⁸. Σε ένα σενάριο «μη-συμφωνίας» το εμπόριο με την ΕΕ θα γίνεται σε μη προτιμησιακούς όρους. Αυτό σημαίνει ότι οι μη προτιμησιακοί κανόνες καταγωγής θα εφαρμόζονται στις αποστολές μεταξύ ΗΒ και ΕΕ, ενώ η ΕΕ θα εφαρμόζει τους συντελεστές ΜΕΚ στα εμπορεύματα που εισάγονται στην ΕΕ από το ΗΒ, δεδομένου ότι τα ποσοστά της ρήτρας ΜΕΚ της ΕΕ καθορίζονται στο Κοινό Δασμολόγιο, ως *erga omnes*, αντί να δηλώνουν μια συγκεκριμένη χώρα⁹.

Παράπλευρες συνέπειες θα υπάρξουν στην επιβολή του ΦΠΑ και του ειδικού φόρου κατανάλωσης. Οι κανόνες του συστήματος ΦΠΑ που αφορούν τις εγχώριες συναλλαγές του ΗΒ θα εξακολουθήσουν να ισχύουν για τις επιχειρήσεις. Κατά την εισαγωγή όμως των προϊόντων από την ΕΕ στο ΗΒ, οι επιχειρήσεις με έδρα στο ΗΒ θα μπορούν να ρυθμίζουν τον ΦΠΑ των εισαγωγών με τριμηνιαία δήλωση ΦΠΑ αντί να καταβάλλουν ΦΠΑ κατά την εισαγωγή ή σύντομα μετά την άφιξη των προϊόντων. Οι επιχειρήσεις του ΗΒ που εξάγουν αγαθά στους καταναλωτές της ΕΕ θα είναι σε θέση να πραγματοποιούν πωλήσεις με μηδενικό συντελεστή ΦΠΑ. Αντίθετα, οι κανόνες της ΕΕ θα σημαίνουν ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ θα αντιμετωπίζουν τα εμπορεύματα που εισέρχονται στην ΕΕ από το Ηνωμένο Βασίλειο με τον ίδιο τρόπο όπως τα εμπορεύματα που εισέρχονται από τρίτες χώρες, με αντίστοιχο ΦΠΑ εισαγωγής και τελωνειακούς δασμούς που οφείλονται κατά την άφιξη των εμπορευμάτων στην ΕΕ. Μετά την αποχώρηση, οι επιχειρήσεις του ΗΒ δεν θα έχουν πλέον πρόσβαση στο σύστημα επιστροφής ΦΠΑ της ΕΕ, θα εξακολουθήσουν όμως να είναι σε θέση να διεκδικήσουν επιστροφές ΦΠΑ από τα Κράτη Μέ-

2. Γνωστό και ως “no deal” ή “cliff edge scenario”.

3. 3 ΣΛΕΕ.

4. 4 ΣΛΕΕ.

5. Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (WTO).

6. Most Favorite Nation: η αρχή του «μάλλον ευνοούμενου κράτους» (ΜΕΚ) σημαίνει ότι εκτός εάν υπάρχει προτιμησιακή συμφωνία, ο ίδιος δασμός, για το ίδιο αγαθό, πρέπει να επιβαρύνει όλα τα μέλη του ΠΟΕ εξίσου.

7. Το σύνολο της τεχνικής μελέτης για το εμπόριο είναι διαθέσιμο στον σύνδεσμο: <https://www.gov.uk/government/publications/trading-with-the-eu-if-theres-no-brexit-deal>.

8. Το ΗΒ προετοιμάζει νομοσχέδιο για την φορολογία και το διασυνοριακό εμπόριο που θα καθορίζει το δικό τους δασμολόγιο μόλις εγκαταλείψουν την Ένωση. Αναμένεται ότι τα ποσοστά θα είναι διαφορετικά από του Κοινού Δασμολογίου της ΕΕ. Βλ. το σύνολο της μελέτης για την κατάταξη σε δασμολογικές κλάσεις εισαγόμενων και εξαγόμενων προϊόντων σε <https://www.gov.uk/government/publications/classifying-your-goods-in-the-uk-trade-tariff-if-theres-no-brexit-deal>.

9. Αναμένεται ότι η ΕΕ θα αλλάξει τα ποσοστά αυτά μετά τον Μάρτιο του 2019.

λη της ΕΕ, αναλόγως της διαδικασίας που ισχύει στα επιμέρους κράτη¹⁰.

Στον τομέα της ασφάλειας των τροφίμων, εάν δεν επιτευχθεί συμφωνία, οι αυστηροί ευρωπαϊκοί κανόνες υγιεινής και ελέγχων (SPS) στα ζώα, τα φυτά και τα προϊόντα τους, θα εφαρμόζονται πλέον στα σύνορα, για κάθε προϊόν που εισέρχεται από το ΗΒ στην ΕΕ. Ειδικά για τα βιολογικά προϊόντα, το ΗΒ θα συνεχίσει να δέχεται βιολογικά προϊόντα προερχόμενα από την ΕΕ και έχει δηλώσει ότι θα μεταφέρει την ισχύουσα ευρωπαϊκή νομοθεσία Καν. 834/2007, 889/2008 και 1235/2008 στο βρετανικό δίκαιο. Αναζητείται όμως νέο λογότυπο σήμανσης για το ΗΒ¹¹.

Αντίστοιχα, στον τομέα των φαρμάκων, το ΗΒ είναι ενταγμένο στο δίκτυο ρύθμισης φαρμάκων της ΕΕ (EMNR) συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Φαρμάκου (EMA). Σε περίπτωση όμως που δεν επιτευχθεί συμφωνία¹², θα απαιτηθεί μετατροπή των κεντρικά εγκεκριμένων φαρμάκων (CAPs) σε βρετανικές άδειες κυκλοφορίας (MA), το ΗΒ δεν θα αποτελεί πλέον μέρος της κεντρικής διαδικασίας της ΕΕ, της αμοιβαίας αναγνώρισης (MR) και των αποκεντρωμένων διαδικασιών (DCR)¹³, ενώ τα βρετανικά προϊόντα θα υφίστανται αυστηρούς ελέγχους προδιαγραφών ασφαλείας.

Δεν θα υπάρξει κάποια μεταβατική ρύθμιση για την κατάσταση παραμονής των πολιτών, τόσο των Βρετανών που ζουν και εργάζονται στην Ένωση, όσο και των Ευρωπαίων, που ζουν και εργάζονται στο ΗΒ, οπότε θα επηρεαστούν τα δικαιώματα διέλευσης και παραμονής (passporting rights). Στο πεδίο των προσωπικών δεδομένων, σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό, οι διαβιβάσεις προσωπικών δεδομένων θα είναι μετά τις 30.3.2019 διαβιβάσεις δεδομένων προς Τρίτη χώρα, οι οποίες θα επιτρέπονται εφόσον το ΗΒ τηρεί επαρκές επίπεδο προστασίας των δεδομένων

10. Για το σύνολο της τεχνικής μελέτης για τον ΦΠΑ βλ.: <https://www.gov.uk/government/publications/vat-for-businesses-if-theres-no-brexit-deal>

11. <https://www.gov.uk/government/publications/producing-and-processing-organic-food-if-theres-no-brexit-deal>.

12. <https://www.gov.uk/government/publications/how-medicines-medical-devices-and-clinical-trials-would-be-regulated-if-theres-no-brexit-deal>

13. Κανονισμός 726/2004.

σε σχέση με την ΕΕ. Αναμένεται επομένως απόφαση επάρκειας μεταξύ ΕΕ και ΗΒ.

Τέλος, οι βρετανικές επιχειρήσεις δεν θα νομιμοποιούνται να λαμβάνουν επιδοτήσεις από ευρωπαϊκά κονδύλια περιφερειακής ανάπτυξης, ούτε να συμμετέχουν σε ευρωπαϊκούς δημόσιους διαγωνισμούς.

E. Brexit deal έως 31 Δεκεμβρίου 2020

Στην περίπτωση της συντεταγμένης εξόδου βάσει Συμφωνίας Αποχώρησης, το ΗΒ θα είναι και πάλι τρίτη χώρα, ωστόσο το ευρωπαϊκό δίκαιο θα συνεχίσει να ισχύει και εφαρμόζεται μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2020. Το ΗΒ θα εξέλθει όλων των Ευρωπαϊκών θεσμών την 30-3-2019 δηλ. δεν θα συμμετέχει στην διαδικασία λήψης αποφάσεων στα ευρωπαϊκά όργανα ούτε στην διοίκηση αυτών. Οι ευρωπαϊκοί θεσμοί ωστόσο θα επιτηρούν την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου στην Μεγάλη Βρετανία καθ' όλη την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου. Η ΕΕ πιθανότατα θα διαπραγματευτεί μια διεθνή συμφωνία συνεργασίας με το ΗΒ για τις μελλοντικές τους σχέσεις, δημιουργώντας ένα ειδικό καθεστώς διαρκείας, η οποία θα ήταν ιδανικό εάν έχει συμφωνηθεί, υπογραφεί και επικυρωθεί μέχρι το τέλος της μεταβατικής περιόδου, δηλαδή τεθεί σε ισχύ από 1.1.2021 και εφεξής.

ΣΤ. Brexit deal: ζητούμενες νομοθετικές παρεμβάσεις

Καταρχήν, δεν χρειάζεται να τροποποιηθεί ο τελωναϊκός κώδικας της Ένωσης διότι περιέχει διατάξεις για τρίτες χώρες. Ωστόσο τα Κράτη Μέλη, είναι ελεύθερα - ιδίως στους τομείς που δεν υπάρχει αποκλειστική αρμοδιότητα της ΕΕ¹⁴ (αλλά συντρέχουσα), να θεσπίσουν νομοθετικά μέτρα και διμερείς εμπορικές συμφωνίες απευθείας με το ΗΒ, ώστε να περιορίσουν ενδεχόμενες δυσμενείς συνέπειες στις εμπορικές τους σχέσεις. Στο δε άμεσο μέλλον θα εξεταστεί και η τύχη όλων των διεθνών συμφωνιών της ΕΕ με τρίτες χώρες και πώς αυτές επηρεάζονται από την έξοδο του ΗΒ.

Ανεξάρτητα από την εξέλιξη των διαπραγματεύσεων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ήδη εκπονήσει την βασική χαρτο-

γράφηση του *acquis communautaire* και εντοπίζει τις κάτωθι ανάγκες:

1. Πρόταση Κανονισμού για ανακατανομή των δασμολογικών ποσοστώσεων που περιέχει ο πίνακας του ΠΟΕ για την ΕΕ, ώστε να αφαιρεθεί το τμήμα που αναλογούσε στο ΗΒ και να αναδιαμορφωθεί το ύψος των δασμών για την ΕΕ27¹⁵. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενθαρρύνει την προσχώρηση του ΗΒ στην διεθνή σύμβαση μεταφορών (Common Transit Convention), ώστε να μειωθούν οι τελωναϊκές διαδικασίες και καθυστερήσεις και να αποτελέσει το ΗΒ γέφυρα μεταφοράς προϊόντων από τρίτες χώρες προς την Ένωση.

2. Πρόταση Κανονισμού αναφορικά με τις ευρωπαϊκού τύπου εγκρίσεις για τα αυτοκίνητα (εμπλέκονται ζητήματα προστασίας περιβάλλοντος)¹⁶.

3. Στον τομέα των μεταφορών (αεροπορικών, οδικών, σιδηροδρομικών, θαλάσσιων και ποτάμιων οδών) αναμένονται δυο προτάσεις Κανονισμών που θα ρυθμίζουν ζητήματα ασφάλειας και πρόσβασης στην Ευρωπαϊκή αγορά, καθόσον η υπάρχουσα νομοθεσία διακρίνει ανάμεσα στους ευρωπαίους παρόχους και στους παρόχους τρίτων χωρών, δίνοντας συνήθως εύκολη πρόσβαση μόνο στους ευρωπαίους παρόχους.

4. Στον τομέα της ενεργειακής επάρκειας της ΕΕ θα χρειαστεί αναπροσαρμογή σε απόλυτα νούμερα του στόχου της Ένωσης για το 2030 (που εκφράζεται σε ποσοστά), ώστε να αφαιρεθεί το τμήμα που αφορούσε στο ΗΒ.

5. Στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, αναμένονται νομοθετικές πρωτοβουλίες που θα εξασφαλίζουν την οικονομική σταθερότητα. Το Λονδίνο (City of London), χάριν και στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (Single European Act 1986), αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα παγκόσμια οικονομικά κέντρα, η ανάπτυξη του οποίου ενισχύθηκε ιδιαίτερα από την ελεύθερη διέλευση των πολιτών, των αγαθών, των κεφαλαίων και των υπηρεσιών από και προς το ΗΒ. Η παύση αυτών των διευκολύνσεων μετά τις 30.3.2019 θα έχει οικονομικές επιπτώσεις, τις οποίες έχουν αναλύσει και επιμετρήσει εκτενώς οι οικονομολόγοι. Οι συμβάσεις δεν

15. COM (2018)321 final.

16. COM (2018) 397 final.

θα επηρεαστούν, ωστόσο ρήτρες των συμβάσεων θα πρέπει ενδεχομένως να επικαιροποιηθούν. Για τους λόγους αυτούς, η Επιτροπή έχει ήδη εκδώσει τεχνικά σημειώματα και νομοθετικές προτάσεις¹⁷ οι οποίες λαμβάνουν υπόψιν σχετικές γνωμοδοτήσεις των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών. Έχει δε συσταθεί τεχνικό κλιμάκιο μεταξύ της Τράπεζας της Αγγλίας (Bank of England) και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο έχει επικεντρωθεί στην διαχείριση των ενδεχόμενων κινδύνων μετά την 30.3.2019.

6. Τροποποίηση του Κανονισμού για την θεώρηση εισόδου (visa) αναφορικά με τους υπηκόους του ΗΒ. Σημειώνεται ότι ο Κανονισμός περιέχει δυο λίστες χωρών, αυτές που οι πολίτες τους απαιτείται να έχουν visa σε κάθε περίπτωση και αυτές που οι πολίτες τους δεν χρειάζονται visa για σύντομη παραμονή δυο ή τριών μηνών. Το ΗΒ θα πρέπει να εισαχθεί στην μία ή την άλλη κατηγορία. Ομοίως, η αμοιβαία αναγνώριση πτυχίων και επαγγελματικών προσόντων για τους πολίτες του ΗΒ θα πάψει, ενώ οι Ευρωπαίοι πολίτες που έχουν τίτλους σπουδών και επαγγελματικής κατάρτισης εκδοθέντες στο ΗΒ, θα πρέπει ενδεχομένως να τους αναγνωρίσουν σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες της χώρας που εργάζονται, εάν αυτή δεν είναι το ΗΒ.

7. Πρόταση Τροποποίησης του Κανονισμού για την θαλάσσια ευρωπαϊκή διέλευση ώστε να ρυθμιστεί το καθεστώς του θαλάσσιου διαδρόμου Βόρειας θάλασσας -Μεσογείου και να σχεδιαστεί νέα θαλάσσια διαδρομή που θα συνδέει την Ιρλανδία με το ηπειρωτικό κομμάτι του διαδρόμου διέλευσης.

8. Πρόταση τροποποίησης του Κανονισμού για τους κοινούς κανόνες επιτήρησης των σκαφών και των οργανισμών επιθεώρησης.

Σε κάθε περίπτωση, οι νομοθετικές αυτές επεμβάσεις θα πρέπει να είναι ταχείες, εννοώντας να έχουν ψηφιστεί μέχρι 30.3.2019. Δεν είναι απαραίτητο νομοτεχνικά να τροποποιηθούν ή καταργηθούν όλα τα νομοθετικά κείμενα όπου αναφέρονται οι λέξεις «Ηνωμένο Βασίλειο» ούτε μπορεί να ρυθμιστεί με λεπτομέρεια η κάθε εξατομικευμένη περίπτωση. Μετά

την αποχώρηση οι λέξεις αυτές καθίστανται περιττές και δεν παράγουν κανένα έννομο αποτέλεσμα. Οι σχετικές τροποποιήσεις, θα μπορούν να γίνουν στο μέλλον, εξ αφορμής μελλοντικών τροποποιήσεων για άλλους λόγους. Επιπλέον η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει την γενική νομοθετική εξουσιοδότηση να συμπληρώνει οδηγίες με κατ' εξουσιοδότηση κανονισμούς (άρθ. 290ΣΛΕΕ)

Ζ. Μετακόμιση Οργανισμών

Για λόγους θεσμικούς και προϋπολογισμού έχουν ήδη μετακομίσει από το Λονδίνο ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA) (Άμστερνταμ) και η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή (Παρίσι), ενώ αναμένεται η μετακόμιση του Galileo (Galileo Security Monitoring Centre) και διαφόρων εργαστηρίων παρατήρησης νόσων των ζώων και ασφάλειας των τροφίμων.

Αξιζει να σημειωθεί, ότι καταβάλλεται τεράστια τεχνική προσπάθεια, ώστε βάσεις δεδομένων και συστήματα πληροφορικής που περιλαμβάνουν πληροφορίες για το Ηνωμένο Βασίλειο ή ανταλλάσσουν πληροφορίες με το Ηνωμένο Βασίλειο, να παραμετροποιηθούν ώστε να αποσυνδεθούν οι εκατέρωθεν προσβάσεις.

Στον αντίποδα, παρατηρείται το φαινόμενο της μετακίνησης και ιδιωτικών επιχειρήσεων που θίγονται ιδιαίτερα. Μελετάται δε το πώς θα ενημερωθούν και βοηθηθούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις¹⁸, ιδίως σε περιοχές γεωγραφικής εγγύτητας¹⁹, δεδομένου ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν την δυνατότητα έγκαιρης προετοιμασίας.

Η. Συμπέρασμα

Το Brexit σηματοδοτεί αναμφίβολα μια ιστορική στιγμή για την Μεγάλη Βρετανία, καθώς κλείνει ο κύκλος μιας δύσκολης σχέσης που κράτησε 46 χρόνια. Σηματοδοτεί όμως και μια ιστορική στιγμή για την πολιτική ιστορία της Ευρώπης, καθώς το ΗΒ είναι το πρώτο κρά-

τος που εξέρχεται, μετά την ίδρυσή της το 1957²⁰ που υπεγράφη στην Ρώμη η καταστατική συνθήκη των αρχιτεκτόνων της, Ρομπέρ Σουμάν²¹ και Ζαν Μονέ²². Όποιο και να είναι το σενάριο της αποχώρησης²³, θα υπάρξουν επιπτώσεις για τους πολίτες της Ένωσης και τις επιχειρήσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει θεσμικά υποβάλλει μελέτες, προτάσεις και τεχνικά σημειώματα²⁴ προς τους Ευρωπαϊκούς θεσμούς, τα Κράτη Μέλη και τους πολίτες, για διάφορους τομείς στους οποίους έχει εντοπίσει προκλήσεις και έχει προσκαλέσει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να δώσουν προτεραιότητα στην ανάληψη των απαραίτητων νομοθετικών πρωτοβουλιών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που θα συγκληθεί τον Οκτώβριο του 2018, θα αποφασίσει την ταχύτητα των απαιτούμενων πρωτοβουλιών²⁵. ❏

20. Στις 25 Μαρτίου 1957 υπεγράφη στη Ρώμη η συνθήκη με την οποία ιδρύονταν η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Με αυτόν τον υπερεθνικό οργανισμό που θα εγκαθίδρυε και θα συντόνιζε την Κοινή Αγορά, η οποία θα επέτρεπε την ελεύθερη διακίνηση εμπορευμάτων, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, κατά τα πρότυπα του Διαφωτισμού (laissez faire, laissez aller, laissez passer), δηλαδή μιας ενιαίας αγοράς χωρίς εσωτερικούς και με ενιαίους εξωτερικούς δασμούς, τα κράτη μέλη εκχώρησαν το κυρίαρχο δικαίωμα της δασμολογικής πολιτικής, το οποίο περιήλθε στη δικαιοδοσία των οργάνων της ΕΟΚ.

21. Robert Schuman: the architect of the European Integration project, σε έκδοση European Commission, The Founding fathers of the EU.

22. Jean Omer Marie Gabriel Monnet, Γάλλος οικονομολόγος και διπλωμάτης που έδρασε καθοριστικά για την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα χρόνια από τον Α΄ μέχρι και τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Για τους οπαδούς του, ένας από τους πατέρες της σύγχρονης Ευρώπης, για τους επικριτές τους, ο άνθρωπος που κατήργησε με την δράση του την εθνική κυριαρχία των Κρατών υποκινούμενος από αμερικανικά συμφέροντα (βλ. αναλυτικά Wikipedia όπου και σχετικές παραπομπές σε βιβλιογραφία της βιογραφίας και του έργου του).

23. Σύμφωνα με τα τελευταία δημοσιεύματα τύπου, η συντεταγμένη αποχώρηση αποτελεί πολιτικό στόχο και για τους Βρετανούς, θεωρώντας την βάση μιας νέας «εταίρικής» σχέσης με την ΕΕ (βλ. 19.9.2018 Σοφοκλέους.in, δηλώσεις Βρετανίδας Πρωθυπουργού, Τερέζα Μέι).

24. https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness_en

25. Βλ. έγγραφο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής COM (2018) 556 final 19.7.2018 και στις τεχνικές μελέτες που κυκλοφόρησε η Πρεσβεία της Ελλάδος στο Λονδίνο στο ΥΠΕΞ και τους φορείς στις 10.9.2018.

18. <http://madb.europa.eu/madb/services-ForSME.htm>.

19. Βλ. www.prepareforbrexit.com στην Ιρλανδία, ενώ η Ιρλανδική Κυβέρνηση επιδοτεί τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις με 5.000€ για τα έξοδα που θα υποστούν λόγω του Brexit. Αντίστοιχα, στην Ολλανδία, βλ. ιστοσελίδα Brexit impact scanner.

17. COM (2017) 331 final 7 COM (2018) 536 final.